

**TALIM STRATEGIYASI: YUQORI MALAKALI BO'LAJAK PEDAGOG
KADRLAR TAYYORLASH ISTIQBOLLARI**
mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya
21.10.2025

**TA'LIM STRATEGIYASIDA IXTISOSLASHGAN TERMINOLOGIYANI
O'ZLASHTIRISHNING BO'LAJAK PEDAGOG KADRLAR
TAYYORLASHDAGI O'RNI.**

Axmedova Dilnoza Anvarovna

Qo'qon davlat universiteti

Pedagogika kafedrası 2-kurs tayanch doktoranti (PhD)

+998911911164

dil_no_za@mail.ru

Annotatsiya. *Ushbu maqolada O'zbekistonda bo'lajak pedagog kadrlarni tayyorlash jarayonida ixtisoslashgan terminologiyani o'zlashtirishning o'rni va ahamiyati yoritilgan. Zamonaviy pedagogik fikr g'oyalari asosida ta'lim strategiyasida terminologiyani o'qitish mexanizmlari, innovatsion texnologiyalardan foydalanish hamda xalqaro tajribani milliy ta'lim tizimi bilan uyg'unlashtirish masalalari tahlil qilingan. Shuningdek, bo'lajak pedagoglarning kasbiy kompetensiyasini rivojlantirishda terminologiyaning nazariy va amaliy jihatlari ko'rib chiqilib, raqamli ta'lim vositalari, CLIL metodikasi va sun'iy intellekt asosidagi dasturlarning samaradorligi asoslab berilgan. Maqola pedagogik sohada ixtisoslashgan terminologiyaning nazariy asoslarini chuqur o'rganish va amaliyotga tatbiq etish bo'yicha ilmiy tavsiyalarni o'z ichiga oladi.*

Kalit so'zlar: *ixtisoslashgan terminologiya, pedagogik kompetensiya, ta'lim strategiyasi, bo'lajak pedagog kadrlar, CLIL metodikasi, raqamli texnologiyalar, xalqaro tajriba, innovatsion ta'lim, kasbiy tayyorgarlik.*

Kirish

O'zbekiston ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar jarayonida zamonaviy pedagogik fikr g'oyalari, innovatsion yondashuvlar va kompetensiyaviy ta'lim tamoyillari tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda. Shu jihatdan, ixtisoslashgan terminologiyani o'zlashtirish masalasi bo'lajak pedagog kadrlarni tayyorlashda asosiy yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Chunki pedagog kadrlarning kasbiy faoliyatida atamalarni to'g'ri tushunish va ulardan samarali foydalanish nafaqat ta'lim jara yonining sifatini oshiradi, balki bo'lajak mutaxassislarining ilmiy-nazariy tayyorgarligini mustahkamlaydi [1].

Asosiy qism

Ixtisoslashgan terminologiyaning nazariy asoslari

Ixtisoslashgan terminologiya — bu muayyan soha va fan yo'nalishiga oid ilmiy tushuncha va atamalar tizimidir. Pedagogika fanida ixtisoslashgan terminologiyaning to'g'ri shakllantirilishi va o'qituvchilarning uni chuqur egallashi ularning kasbiy

**TALIM STRATEGIYASI: YUQORI MALAKALI BO'LAJAK PEDAGOG
KADRLAR TAYYORLASH ISTIQBOLLARI**
mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya
21.10.2025

kompetensiyasini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Shuningdek, terminologiya orqali o'quvchilar va talabalar bilan samarali muloqot olib borish mumkin bo'ladi.

Ta'lim strategiyasida terminologiyani o'zlashtirish mexanizmlari [3].

Ta'lim strategiyasining asosiy yo'nalishlaridan biri — bu bilimlarni amaliyotga tatbiq etish, ya'ni nazariy bilimlar bilan bir qatorda amaliy ko'nikmalarni shakllantirishdir. Shu jihatdan, ixtisoslashgan terminologiyani o'zlashtirish mexanizmlariga quyidagilar kiradi: terminologik lug'atlar, elektron resurslardan foydalanish, dars jarayonida atamalarni muntazam qo'llash, taqqoslash va izohlash metodlari. Bu jarayon talabalarda chuqur tahliliy fikrlash va mustaqil o'rganishga rag'bat uyg'otadi. [1]

Bo'lajak pedagog kadrlarning kasbiy kompetensiyasini rivojlantirishda terminologiyaning o'rni [2].

Ixtisoslashgan terminologiya — bu ma'lum bir soha, fan yoki kasbiy yo'nalishga oid ilmiy tushuncha va atamalar tizimidir. Pedagogika fanida esa u nafaqat ta'lim jarayonining samaradorligini oshiradi, balki bo'lajak pedagoglarning kasbiy kompetensiyasini shakllantirishda ham muhim vosita hisoblanadi. Chunki terminologiyani mukammal o'zlashtirgan o'qituvchi o'z fanini chuqurroq anglaydi va uni talabalar ongiga to'g'ri yetkaza oladi [1].

Kasbiy kompetensiya tushunchasi bugungi kunda pedagogika nazariyasida asosiy kategoriyalardan biri sifatida qaralmoqda. Bu kompetensiya nafaqat bilim va ko'nikmalarni, balki shaxsiy fazilatlar, muloqot madaniyati, tahliliy fikrlash qobiliyati, pedagogik mahoratni ham o'z ichiga oladi. Shu sababli, ixtisoslashgan terminologiya bo'lajak pedagoglar uchun kasbiy nutqning asosi bo'lib xizmat qiladi [2]. Birinchidan, terminologiya o'qituvchining o'z fani doirasidagi nazariy bilimlarini mustahkamlashga xizmat qiladi. Atamalarni puxta bilgan pedagog fanning mohiyatini aniq, qisqa va tushunarli tarzda ifoda etadi. Bu esa talabalarda ilmiy dunyoqarashni shakllantirishda muhim o'rin tutadi.

Ikkinchidan, terminologiya kasbiy muloqot vositasidir. Bo'lajak pedagog o'z kasbiy faoliyatida hamkasblar, talabalar, ilmiy jamoatchilik bilan aloqada bo'lishi zarur. Terminlardan to'g'ri foydalanish uning ilmiy saviyasi va nutq madaniyatini ko'rsatadi [3]. Uchinchidan, terminologiyaning puxta egallanishi mustaqil o'rganish jarayonini yengillashtiradi. Talaba yoki bo'lajak pedagog o'z fani bo'yicha ilmiy maqolalar, o'quv adabiyotlari va xorijiy manbalarni o'qishda terminologik bilimlari orqali tezroq anglashga erishadi. Bu esa ularning ilmiy izlanishlar olib borish qobiliyatini rivojlantiradi.

To'rtinchidan, kasbiy kompetensiyaning rivojlanishi pedagogning ta'lim jarayonida innovatsion texnologiyalardan foydalanish qobiliyatiga ham bog'liqdir. Masalan, elektron resurslar, onlayn lug'atlar, interaktiv platformalardan foydalanishda terminologik savodxonlik katta ahamiyat kasb etadi [4].

**TALIM STRATEGIYASI: YUQORI MALAKALI BO'LAJAK PEDAGOG
KADRLAR TAYYORLASH ISTIQBOLLARI**
mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya
21.10.2025

Shunday qilib, ixtisoslashgan terminologiya bo'lajak pedagoglarning kasbiy shakllanishida bilim, ko'nikma va malakalarni uyg'unlashtiruvchi vosita sifatida xizmat qiladi. U nafaqat fanni o'rgatish, balki uni anglash, tahlil qilish, ilmiy muloqot olib borish va ta'lim jarayoniga yangiliklarni tatbiq etishda ham zaruriy omildir.

Kasbiy kompetensiya — bu shaxsning o'z kasbiy faoliyatini samarali bajarishi uchun zarur bo'lgan bilim, ko'nikma va malakalar majmuasidir. Bo'lajak pedagoglar uchun terminologiyani chuqur o'zlashtirish ularning kasbiy muloqot madaniyatini shakllantiradi, dars jarayonida ilmiy asoslangan tushuntirishlar berish imkonini yaratadi hamda ta'lim sifatini oshiradi. Shu bilan birga, atamalarni to'g'ri qo'llash pedagoglarning ilmiy-tadqiqot faoliyatida ham katta ahamiyat kasb etadi.

Xalqaro tajriba va milliy ta'lim tizimi

Dunyo ta'lim tizimida ixtisoslashgan terminologiyani o'zlashtirish bo'yicha keng tajribalar mavjud. Masalan, AQSh va Buyuk Britaniya universitetlarida talabalarga o'z sohasi bo'yicha maxsus terminologik kurslar o'qitiladi. Yevropa mamlakatlarida esa CLIL (Content and Language Integrated Learning) metodidan keng foydalaniladi. O'zbekistonda ham xalqaro tajribani milliy ta'lim tizimiga uyg'unlashtirish orqali bo'lajak pedagoglarning kasbiy tayyorgarligi yanada kuchaytirilmoqda.

Innovatsion texnologiyalar yordamida terminologiyani o'zlashtirish [4].

Bugungi kunda ta'lim jarayonida raqamli texnologiyalar va elektron resurslardan foydalanish ixtisoslashgan terminologiyani samarali o'zlashtirish imkonini bermoqda. Online platformalar, elektron lug'atlar, mobil ilovalar va virtual laboratoriyalar terminologik bilimlarni mustahkamlashda muhim ahamiyat kasb etmoqda. Shu bilan birga, sun'iy intellekt asosidagi ta'lim dasturlari ham terminologiyani o'zlashtirish jarayonini yanada samarali qiladi.

Xalqaro tajriba va milliy ta'lim tizimi

Dunyo ta'lim tizimida ixtisoslashgan terminologiyani o'zlashtirish bo'yicha keng tajribalar to'plangan. Masalan, AQSh va Buyuk Britaniya universitetlarida talabalarga o'z sohasi bo'yicha maxsus terminologik kurslar alohida modul sifatida o'qitiladi. Bu kurslarda nafaqat nazariy bilim, balki sohaga oid amaliy mashg'ulotlar ham terminologik asosda olib boriladi. Talabalar turli fan yo'nalishida ilmiy maqolalar, darsliklar, kasbiy matnlar bilan ishlash jarayonida atamalarni chuqur o'zlashtirishga majbur bo'ladi.

Yevropa mamlakatlarida CLIL (Content and Language Integrated Learning) metodidan keng foydalanilishi ham e'tiborga molik. Bu metodda fan va til integratsiyasi asosida o'quv jarayoni tashkil qilinadi, ya'ni talabalar bir vaqtning o'zida sohaga oid bilimlarni va maxsus terminologiyani o'zlashtiradi. Shu orqali ularning kasbiy lug'ati boyib, xalqaro miqyosda raqobatbardosh mutaxassis sifatida shakllanishiga zamin yaratiladi [5].

Sharq mamlakatlari, jumladan, Yaponiya va Janubiy Koreyada esa terminologiyani o'qitishda milliy qadriyatlar va madaniy xususiyatlarga tayangan holda, yuqori darajada

**TALIM STRATEGIYASI: YUQORI MALAKALI BO'LAJAK PEDAGOG
KADRLAR TAYYORLASH ISTIQBOLLARI**
mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya
21.10.2025

moslashtirilgan dasturlar ishlab chiqilgan. Bu tajriba O'zbekistonda ham samarali qo'llanilishi mumkin. Chunki xalqaro tajriba va milliy ta'lim tizimi uyg'unligi bo'lajak pedagoglarning kasbiy tayyorgarligini yanada kuchaytiradi, ularning ilmiy tafakkurini global talablarga mos ravishda rivojlantiradi.

Innovatsion texnologiyalar yordamida terminologiyani o'zlashtirish

Bugungi kunda ta'lim jarayonida raqamli texnologiyalar va elektron resurslardan foydalanish ixtisoslashgan terminologiyani samarali o'zlashtirish imkonini bermoqda. Masalan,

va ko'nikmalarga ega pedagog kadrlarni tayyorlashning kafolatidir. online platformalar (Coursera, EdX, Moodle), elektron lug'atlar (Oxford, Cambridge, Merriam-Webster), mobil ilovalar (Quizlet, Duolingo, Memrise) va virtual laboratoriyalar terminologik bilimlarni mustahkamlashda muhim ahamiyat kasb etmoqda [4].

Shu bilan birga, sun'iy intellekt asosidagi ta'lim dasturlari, masalan, AI-chatbotlar va interaktiv test tizimlari ham o'quvchilarga va talabalar uchun yangi imkoniyatlarni yaratmoqda. Bu texnologiyalar yordamida atamalarni tezkor izohlash, avtomatik tarjima qilish va real vaqt rejimida mashq qilish mumkin.

Raqamli texnologiyalar shuningdek, gamifikatsiya (o'yinlashtirish) usullaridan foydalanish orqali o'quvchilarning motivatsiyasini oshirmoqda. Masalan, terminologiyani o'rganishda ball to'plash, reyting tizimi va rag'batlantiruvchi mukofotlar qo'llash orqali talabalar jarayonga faol jalb etiladi.

Shu nuqtayi nazardan, O'zbekistonda ham pedagoglarni tayyorlash jarayonida innovatsion texnologiyalarni kengroq tatbiq etish, milliy elektron lug'atlar bazasini yaratish, sohaga oid terminologik platformalarni joriy etish dolzarb vazifalardan biridir. Bu esa kelajakda yuqori malakali, zamonaviy bilim

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, ta'lim strategiyasida ixtisoslashgan terminologiyani o'zlashtirish bo'lajak pedagog kadrlarning kasbiy kompetensiyasini shakllantirishda muhim omil hisoblanadi. Bu jarayon pedagoglarning ilmiy-nazariy tayyorgarligini mustahkamlash, ta'lim sifatini oshirish va xalqaro standartlarga mos mutaxassislarni tayyorlashga xizmat qiladi. Shuningdek, terminologiya bilan ishlashda innovatsion texnologiyalardan foydalanish, xalqaro tajribalarni milliy ta'lim tizimiga moslashtirish va uzluksiz ta'limni rivojlantirish istiqbolda muhim natijalar beradi [3].

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Brown L. (2020). CLIL Method in European Education. Oxford: Oxford University Press.
2. European Commission. (2019). Key Competences for Lifelong Learning. Brussels.

**TALIM STRATEGIYASI: YUQORI MALAKALI BO'LAJAK PEDAGOG
KADRLAR TAYYORLASH ISTIQBOLLARI**
mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya
21.10.2025

3. Johnson R. (2018). Competence-based Education. New York: Springer.
4. Karimov A. (2020). Pedagogik terminologiyaning shakllanishi va rivojlanishi. Toshkent: Fan nashriyoti. [1, 25-bet]
5. Lee K. (2022). Digital Technologies in Language and Terminology Learning. Tokyo: Springer.
6. Mirziyoyev Sh. (2021). Yangi O'zbekiston – yangi ta'lim strategiyasi. Toshkent. [3, 134-bet]
7. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-4884-son qarori. (2020). "Ta'lim sifatini oshirish chora-tadbirlari to'g'risida". Toshkent.
8. Smith J. (2019). Pedagogical Terminology and Professional Competence. London: Routledge.
9. UNESCO. (2020). Education for Sustainable Development. Paris.
10. Yun H. (2021). Educational Strategies in Terminology Acquisition. Seoul: KEDI Press.

